

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОДЕЗІЇ, ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА ГЕОІНФОРМАТИКИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

 Іван КАЛИНИЧ

«2» _____ 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво
Спеціальність	193 Геодезія та землеустрій
Освітня програма	Геодезія та землеустрій
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

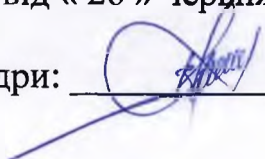
Робоча програма навчальної дисципліни **«Раціональне використання та охорона земель»** для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань **19 Архітектура та будівництво спеціальності 193 Геодезія та землеустрій** освітньої програми **«Геодезія та землеустрій»**.

Розробник:

Романко Володимир Олександрович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри геодезії, землеустрою та геоінформатики

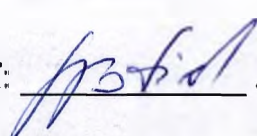
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *геодезії, землеустрою та геоінформатики*

протокол № 10 від « 26 » червня 2024 р.

Завідувач кафедри: Владислав ПЕРЕСОЛЯК

Схвалено методичною комісією *географічного факультету*

протокол № 11 від « 28 » червня 2024 р

Голова методичної комісії: Людвиг ПОТИШ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС: – 3(денна ф.н.) – 3 (заочна ф.н.)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: – 90 (денна ф.н.) – 90 (заочна ф.н.)	II (рекомендовано)	V (рекомендовано)
Кількість модулів: – 2 (денна ф.н.) – 1 (заочна ф.н.)	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2,4	III	X
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: – залік, III семестр (денна ф.н.) – залік, X семестр (заочна ф.н.)	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46	78
	Індивідуальна робота	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення екологічних, правових, економічних та соціальних основ охорони земель з метою забезпечення їх раціонального використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні:

ЗК01. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК07. Здатність працювати автономно.

ЗК08. Здатність працювати в команді.

ЗК09. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства і необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, а також в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні:

СК01. Здатність застосовувати фундаментальні знання для аналізу явищ природного і техногенного походження при виконанні професійних завдань у сфері геодезії та землеустрою.

СК02. Здатність застосовувати теорії, принципи, методи фізико-математичних, природничих, соціально-економічних, інженерних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

СК03. Здатність застосовувати нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали у професійній діяльності.

СК08. Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері геодезії та землеустрою з урахуванням вимог професійної і цивільної безпеки, охорони праці, соціальних, екологічних, етичних, економічних аспектів.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни “ **Раціональне використання та охорона земель** ” є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітніх програм “**Геодезія та землеустрій**” як

– ОК 9 Геологія і геоморфологія

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітніх програм “Геоземлеустрій”, вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вільно спілкуватися в усній та письмовій формах державною та іноземною мовами з питань професійної діяльності.	РН1.
Організовувати і керувати професійним розвитком осіб і груп.	РН2.
Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументацію.	РН3.
Знати та застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові акти, нормативно-технічні документи, довідкові матеріали в сфері геодезії та землеустрою і суміжних галузей.	РН4.
Застосовувати концептуальні знання природничих і соціально-економічних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою.	РН5.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни “ **Рациональне використання та охорона земель** ”:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Студент після вивчення дисципліни повинен знати: сучасний стан земельних ресурсів України, - принципи оптимізації структури сільськогосподарських угідь, - особливості раціонального використання еродованих, кислих, засолених, осушених, зрошуваних, техногенно і радіаційно забруднених земель, - заходи з запобігання деградаційним процесам, - наукові основи переходу до адаптивно-ландшафтного землекористування.	РН1. РН2. РН3.
вміти: - здійснювати аналіз стану використання земельних ресурсів в агроландшафтах; - визначати вплив існуючих систем землекористування на структуру агроландшафту; - організовувати моніторинг земельних ресурсів; - оцінити ступінь прояву деградаційних процесів на землекористуваннях; - проаналізувати організацію території землекористування, - розробляти структуру посівних площ, складати схеми ґрунтозахисних сівозмін, впроваджувати їх у виробництво - запропонувати оптимальні управлінські рішення.	РН4. РН5.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни “ **Раціональне використання та охорона земель** ” є:

- залік;
- контрольні роботи;
- практичні роботи;
- завдання для самостійної роботи;

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: поточний контроль здійснюється у формі а) тестування готовності до лекційних і лабораторних занять, б) виконання завдань лабораторних робіт

Форма модульного контролю: визначається формами поточного контролю та формою модульного контрольного оцінювання. Останнє здійснюється (після поточного контролю) у формі письмової контрольної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен у усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	25 балів або 50 (%)	50 балів або 100 (%)
5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	25 балів або 50 (%)	50 балів або 100 (%)
5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)	5 балів або 10 (%)		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна сума балів	Кількість	Максимальна сума балів
Практичні роботи допуск, виконання та	5	25 балів або 50 (%)	5	25 балів або 50 (%)

захист)				
Модульна контрольна робота	1	25 балів або 50 (%)	1	25 балів або 50 (%)
Разом	6	50 балів або 100 (%)	6	50 балів або 100 (%)

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінюється за 100-бальною шкалою і при визначенні кінцевої оцінки за модуль має ваговий коефіцієнт 0.5 (тобто складає максимум 50 балів). Виконання модульної контрольної роботи передбачає як надання відповідей на теоретичні питання, так і розв'язок задач і/або прикладів.

Робота оцінюється у 90 – 100 балів, якщо на теоретичні і практичні питання надано правильні і вичерпні відповіді.

Робота оцінюється у 82 – 89 балів, якщо є (у порівнянні з попереднім випадком) помітні, але не принципові недоліки у повноті відповіді.

Робота оцінюється у 74 – 81 балів, якщо є (у порівнянні з попередніми випадками) помітні недоліки у повноті відповіді і/або несуттєві помилки.

Робота оцінюється у 64 – 73 балів, якщо є (у порівнянні з попередніми випадками) не принципові недоліки у повноті відповіді або не принципові помилки.

Робота оцінюється у 60 – 63 бали, якщо є (у порівнянні з попередніми випадками) не принципові недоліки у повноті відповіді разом з не принциповими помилками.

Робота оцінюється у 35 – 59 балів, якщо є (у порівнянні з попередніми випадками) не принципові недоліки у повноті відповіді разом з принциповими помилками.

Робота оцінюється у 0 – 34 бали, якщо є (у порівнянні з попередніми випадками) принципові недоліки у повноті відповіді, тобто абсолютне неволодіння матеріалом.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінюється за 100-бальною шкалою на основі рейтингової семестрової оцінки, тобто середнього арифметичного обох семестрових модульних оцінок. Якщо рейтингова семестрова оцінка задовольняє студента (і є позитивною, тобто перевищує 59 балів), то вона приймається в якості оцінки підсумкового семестрового контролю. У іншому випадку студент здає екзамен (залік). Ця стандартна процедура передбачає як надання усних відповідей на теоретичні питання, так і розв'язок задач і/або прикладів. Її оцінювання є абсолютно аналогічним розглянутому вище оцінюванню модульної контрольної роботи.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1 ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Тема 1. Значення раціонального використання й охорони земель.

Тема 2. Земельний фонд України як об'єкт використання та охорони

Тема 3. Стандартизація та нормативно-методичне забезпечення охорони й раціонального використання ґрунтів

Тема 4. Агроландшафтна організація території сільськогосподарських підприємств

Тема 5. Рекультивация порушених земель

Модуль 2. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА РІЗНИХ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ ЗЕМЕЛЬ

Тема 6. Раціональне використання та охорона земель с-г призначення

Тема 7. Раціональне використання та охорона меліорованих земель

Тема 8. Раціональне використання та охорона земель водного фонду

Тема 9. Раціональне використання та охорона земель лісового фонду

Тема 10. Раціональне використання та охорона земель природно-заповідного фонду

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ												
Тема 1. Значення раціонального використання й охорони земель.	8	2	2			4	10	1				9
Тема 2. Земельний фонд України як об'єкт використання та охорони	9	2	2			5	10	1	1			8
Тема 3. Стандартизація та нормативно-методичне забезпечення охорони й раціонального використання ґрунтів	9	2	2			5	10	1				9
Тема 4 Агроландшафтна організація території	10	4	2			4	11	1				10

сільськогосподарських підприємств												
Тема 5 Рекультивация порушених земель	9	2	2			5	4		1			3
Разом за модулем 1	45	12	10			23	45	4	2			39
Модуль 2. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА РІЗНИХ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ ЗЕМЕЛЬ												
Тема 6 Раціональне використання та охорона земель с-г призначення	8	2	2			4	10	1				9
Тема 7. Раціональне використання та охорона меліорованих земель	9	2	2			5	10		1			9
Тема 8. Раціональне використання та охорона земель водного фонду	9	2	2			5	10	1				9
Тема 9. Раціональне використання та охорона земель лісового фонду	10	4	2			4	7	1				6
Тема 10. Раціональне використання та охорона земель природно-заповідного фонду	9	2	2			5	4	1	1			2
Разом за модулем 2	45	12	10			23	45	4	2			39
Усього годин	90	24	20			46	90	8	4			78

6.3. Теми практичних занять

№ п/п	Тема	Кількість годин денна форма	Кількість годин заочна форма
1.	<i>Заняття №1.</i> Проектування системи сівозмін. Оцінка попередників сільськогосподарських культур у сівозмінах	2	
2.	<i>Заняття №2.</i> Структура та схеми чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах (інтенсивних, ґрунтозахисних)	2	1
3.	<i>Заняття №3.</i> Організація угідь і сівозмін в умовах ерозії ґрунтів.	2	
4.	<i>заняття №4.</i> Протиерозійне впорядкування території ріллі, кормових угідь і багаторічних насаджень.	2	1
5.	<i>Заняття №5.</i> Еколого-економічна ефективність комплексу протиерозійних заходів.	2	

6.	заняття №6. Агротехнічні заходи по використанню зрошувальних та осушувальних систем України.	2	1
7.	Заняття №7. Визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режим господарської діяльності на них.	2	
8.	заняття №8 Заходи щодо раціонального використання та охорони лісів України	2	
9.	Заняття №9. Земельно–кадастрове забезпечення використання та охорони земель населених пунктів	2	
10.	заняття №10. Сільськогосподарська рекультивація земель	2	1
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№	Назва теми	Кіл. годин стац.	Кіл. годин заоч.
1	Класифікація порушених земель	3	5
2	Охорона природно–заповідних територій і контроль за нею	3	5
3	Режими регулювання раціонального використання та охорони земель природно–заповідного фонду	3	5
4	Організація лісового господарства	3	5
5	Установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними	3	5
6	Агротехнічні заходи по використанню зрошувальних систем України	3	5
7	Культуртехнічні заходи при освоєнні осушених земель	3	5
8	Організаційно–правові основи проведення меліорації земель	3	5
9	Протиерозійна організація території	3	5
10	Вплив ерозії на зміну властивостей ґрунтів	3	5
11	Способи проектування сівозмін	3	5
12	Встановлення структури посівів	3	5
13	Склад і цільове призначення земель України	3	6
14	Основні вимоги до охорони родючості ґрунтів	3	6
15	Наукові принципи використання та охороною земель	4	6
	Разом	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійний проектор, електронні посібники та методичні вказівки, нормативно-правові документи

Програмне забезпечення ПК з програмним забезпеченням (Word, Excel, Power Point). Для дистанційного навчання: сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ»; платформа дистанційного навчання Google meet

8. Рекомендована література

Основна

1. Рациональне використання та охорона земель: Навчальний посібник /Р.М.Панас.- Львів: Новий Світ-2000, 2008.-352 с.
2. Земельний кодекс України /Екологічне законодавство України. Збірник законодавчих актів. Видання четверте. Харків: ЕКОПРАВО, 2002.-С.67-168.
3. Землекористування: еколого-економічні проблеми ... :Навчальний посібник. /Соловій І.П. та ін.-Львів:Афіша, 2005.-400 с.
4. Нормативи ґрунтозахисних контурно-меліоративних систем землеробства /За ред. О.Г.Тараріко, М.Г.Лобаса. -К., 1998.-158 с.
5. Охорона ґрунтів: Навч. посібник /Шикула М.К. та ін. К., 2001.-398 с

Додаткова

1. Купріянич І.П., Бутенко Є.В.,Аврамчук Б.О., Дорош А.Й., « Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни Рациональне використання та охорона земель»» для студентів ОКР «Бакалавр».-К.: МВЦ «Медінформ», 2019.-84 с.
2. Купріянич І.П., Бутенко Є.В.,Аврамчук Б.О., Дорош А.Й., « Методичні вказівки до виконання самостійних робіт з дисципліни Рациональне використання та охорона земель»» для студентів ОКР «Бакалавр».-К.: МВЦ «Медінформ», 2019.-50 с.
3. Агрохімічний моніторинг ґрунтів Мукачівського району Закарпатської області /В. О. Романко, Ю. Ю. Бандурович, А.В. Фандалюк, В. Ю. Пересоляк // збірник матеріалів Х Міжнародної науково-практичної конференції "Нові технології в геодезії, землевпорядкуванні та природокористуванні". - Випуск II, - 28-30 жовтня 2021 р. – Ужгород. – 144-150 с.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р.

без змін; зі змінами (Додаток__).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р.

без змін; зі змінами (Додаток__).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р.

без змін; зі змінами (Додаток__).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис)(Прізвище ініціали)